Hiika Kufrii

Description

Kufrii
Haqiiqa fi hiika iimaanaa erga hubannee, haqiiqa kufrii iimanaa diigu fi faallessu hubachuun nuuf salphata.

Dhugumatti, murtiin kufrii murtii shariâ€™aati. Kaafirri nama Rabbii fi Ergamaan Isaa kafarsisaniidha. Namoota keessaa murtiin kufrii haqa eenyullee miti. Kana irra haqa Rabbii oltaâ€™aati. Abu Haamid Gazaali ni jedha: â€œ Akkuma gabrummaa fi bilisummaa, kufriinis murtii shariâ€™aati. Nama tokko irratti kufrii murteessu jechuun dhiiga isaa halaala gochuu fi ibidda keessatti zalaalami akka turu isatti murteessudha. Kuni kan ittiin beekkamu shariâ€™aani. Kanaafu, takkaa keeyyata Qurâ€™aanaa fi hadiisa keessatti dhufeen takkaa immoo wanta duraan lafa kaaâ€™amen wal bira qabuun (qiyaasaan) murtiin kufrii hubatama.â€• (Faysal Tafriqati-fuula 128)

Qaadi Iyaad kutaa (boqonnaa) â€œjechoota nama kafarsiisanâ€• jedhu keessatti dubbachuu yommuu barbaadu, jalqaba kutaa kanaa keessatti akkana jedhe: â€œBeeki! Kutaa kana galmaan gahuu fi dhamaâ€™iinsa saaquf maddi isaa shariâ€™aadha. Kana keessatti sammuun bakka hin qabu.â€• (Ash-Shafaa 2/1065)

Ibn Taymiyaan akkana jedha:
Kufriin murtii shariâ€™aa abbaa shariâ€™aa irraa fudhatamuudha. Dubbiin sirrii fi dogongoraa sammuun beekkamu dandaâ€™a. Akkuma sammuu keessatti wanti sirrii taâ€™e hundi shariâ€™aa keessatti beekkamuun dirqama hin taane, wanti sammuu keessattis dogongora taâ€™e hundi shariâ€™aa keessatti kufrii hin taâ€™u.â€• (Ad-Darâ€™u 1/242)

Ammas ni jedha: â€œKanaafi, warri beekumsaa fi Sunnah nama isaan faallesse hin kafarsiisan, osoo namni isaan faallesse kuni isaan kafarsiiseyyu. Sababni isaas, kufriin murtii shariâ€™aati. Fakkaataa isaatiin nama adabuun namaaf hin taâ€™u. Akkuma nama sirratti kijibee fi haadha manaa tee irratti zinaa hojjate, ati isarratti kijibuu fi haadha manaa isaa irratti zinaa raawwachuun siif hin taâ€™u. Sababni isaas, kijibni fi zinaan haraama haqa Rabbii taâ€™aniidha. Akkuma kana, kafarsiisuunis haqa Rabbiiti.

Kanaafu, nama Rabbii fi Ergamaan Isaa kafarsiisan malee eenyullee kafarsiisuun hin taâ€™u.â€• (Ar-Raddu alaa Al-Bakri-fuula 257)

Ibn Ash-Shaax ni jedha: â€œDhimmi kamiyyuu kufrii taâ€™u, dhimmoota aqlii (sammuu) irraayyi miti. Kana irra, dhimmoota shariâ€™aan kaaâ€™e irraayyi. Shariâ€™aa kan baase (Rabbiin) dhimma kaminiyyuu kufrii yoo jedhe, suni akkasuma kufriidha. Dubbiin kuni ajajoota taâ€™i odeefannoo taâ€™e wal qixa.â€• Tahziibul Furuuq 4/158-159

Ibn Waziir ni jedha: â€œDhugumatti kafarsiisuun (takfiir) shariâ€™aa qofaani, sammuun isa keessa hin seenu. Kufrii irratti ragaan shariâ€™aa malee hin taâ€™u. Kana keessa mormiin hin jiru.â€• (Al-Awaasimu wal-qawaasum-4/178, 179, gabaabbinaan)

(Wanti aalimman armaan oli jedhan yommuu guduunfinu: â€œHojii fi dubbii keessaa kamtu kufrii akka taâ€™ee beekuuf gara shariâ€™aa deebiâ€™an. Sammuu fi fedhii ofiitiin ragaa tokko malee â€œhojiin ykn dubbiin kuni kufriidhaâ€• jechuun hin taâ€™u. Nama tokko irratti kufrii kan murteessan ragaalee Qurâ€™aanaa, hadiisaa fi ijmaaâ€™a irratti hundaaâ€™uni. Namoonni Musliima tokko kafarsiisuuf ariifatan dhimma kanatti haa xinxallan.)

Hiika Kufrii

Gara kufrii hiikutti erga darbinee akka lugaatti hiiku jalqabna. Hundeen kufrii wanta tokko haguugudha. Qotee bulaan kaafira kan jedhameef sanyii miidhaanii waan haguuguufi. Halkan kaafira kan jedhameef wanta hundaa waan haguugufi. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

﴿كَمَثَلِ غَيۡثٍ أَعۡجَبَ ٱلۡكُفَّارَ نَبَاتُهُۥ﴾

â€œFakkeenyi [addunyaa] akka bokkaa biqilaan isaa kuffaara dinqisiiseeâ€• Suuratu Al-Hadiid 57:20
Asitti â€œkuffaaraâ€• jechuun qotee bultoota ykn namoota midhaan facaasaniidha.

Labiid ibn Rabiiâ€™ah akkana jedha: â€œHanga yommuu kaafira keessatti harka darbuuâ€¦â€•
Asitti kaafira jechuun halkan jechuu isaati. Sababni isaas, halkan wanta hundaa haguuga. Ammas, kufrii jechuun qananii waakkachuudha. Kuni faallaa galata galchu (shukrii)ti. Kaffarahu (isa kafarsiise) jechuun kufrii isatti maxxanse ykn â€œRabbitti kafarteeâ€• isaan jedhe. (Ilaali Lisaanu Al-Arab 5/144-145, Al-Misbaahul Muniir fuula 647,648, Mufradaatil Asfahaani-653-655)

Ibn Al-Jawzi ni jedha: â€œQurâ€™aana keessatti kufriin haala shan irratti akka dhufe mufassiroonni ni dubbatu.
1ffaa-Tawhiidatti kafaruu. Kana irraa jechi Rabbii oltaâ€™aan:

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَأَنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ٦﴾

â€œDhugumatti, warroota kafaran isaan akeekachistee, akeekachisu dhiistes, isaan irratti wal-qixa, hin amanan.â€• Suuratu Al-Baqarah 2:6

2ffaa-Kufraanu niâ€™imati (qananii mormuu)-kuni faallaa galateefachuu (shukriiti). Kana irraa jechi Rabbii oltaâ€™aa:

فَٱذۡكُرُونِيٓ أَذۡكُرۡكُمۡ وَٱشۡكُرُواْ لِي وَلَا تَكۡفُرُونِ ١٥٢

â€œ**Ana yaadadhaa isin yaadadhaa. Na galateefadhaa, Na hin waakkatinaa.â€•** Suuratu Al-Baqarah 2:152
â€œ**Na hin waakkatinaaâ€•** jechuun qananii Kiyya isin irra jiru hin morminaa.[1]

3ffaa-Tabarruâ€™u (irraa qulqullaaâ€™u fi bilisa taâ€™u)-kana irraa suuratu Al-Ankabuut keessatti jechi Rabbii oltaâ€™aa:

﴿ثُمَّ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ يَكۡفُرُ بَعۡضُكُم بِبَعۡضٖ﴾

â€œErgasii Guyyaa Qiyaamaa gariin keessan gariitti kafara.â€• Suuratu Al-Ankabuut 29:25
Kana jechuun Guyyaa Qiyaamaa gariin keessan garii irraa qulqullaaâ€™a. Kuni haala mushrikootati. Guyyaa Qiyaamaa mushrikoonni gariin garii irraa qulqullaaâ€™a, gariin garii abaara.

4ffaa: Waakkachuu. Kana irraa jechi Rabbii oltaâ€™aa:

﴿فَلَمَّا جَآءَهُم مَّا عَرَفُواْ كَفَرُواْ بِهِۦۚ﴾

â€œYommuu wanti beekan isaanitti dhufe, isatti kafaran.â€• Suuratu Al-Baqara 89

Yahuudonni yommuu Ergamaan amala isaatiin beekan isaanitti dhufu, isatti ni kafaran, ni kijibsiisan.[2] Yahuudonni Madiinaa keessa jiraatan nabiyyiin yommuu ergamuutti dhiyaatu, Arabootaan akkana jechaa turan, â€œNabiyyiin yeroo kanatti ni ergama, nutis isa hordofna. Waqtiin isaa dhiyaatee jira. Isa waliin isin fixna.â€•[3] Yommuu Rabbiin Nabiyyii Araboota keessaa ergu, yahuudooni itti kafaran. Kuni nabiyyii nuti jennee miti jechuun **waakkatan**. Waakkachu jechuun wanta tokko dhugaa taâ€™uu osoo beekanu fudhachu didu ykn arrabaan mormuudha. Yahuudonni Nabiyyi beekani osoo jiranu fudhachuu ni didan.

5ffaa-Haguugu-kana irraa jechi Rabbii oltaâ€™aa suuratu Al-Hadiid jalqaba irratti kaasne:

﴿كَمَثَلِ غَيۡثٍ أَعۡجَبَ ٱلۡكُفَّارَ نَبَاتُهُۥ﴾

â€œFakkeenyi [addunyaa] akka bokkaa biqilaan isaa kuffaara dinqisiiseeâ€• Suuratu Al-Hadiid 57:20

Asitti kuffaara jechuun qotee bultoota sanyii midhaanii haguuganiidha.[4] (Qotee bultoonni midhaan yommuu facaasan biyyee irra deebisuun sanyii haguugu. Asirraa kaâ€™uun namni Rabbitti hin amanne, kaafira kan jedhameef osoo beeku haqa waan dhoksuufi. Akkuma qote bulaan sanyii biyyee itti raruun dhoksu, kaafirris haqa dhoksa. Haqa Islaamaa ni waakkata. Waakkachu jechuun wanta tokko dhoksuun arrabaan mormuudhaa miti ree? Asirraa kaâ€™uun, Afaan Oromoo keessatti jechi **kufrii**tti dhiyaatu â€œ **waakkachuu**â€œfi â€œ**Amanuu diduu**â€• dha. Amaariffaanis kufrii- kihdat (áŠá˜ á‹°á‰µ) jechuun hiikan. Akka lugaatti kufrii haala kanaan erga hubannee, shariâ€™aa keessatti wanta beektonni jedhan haa ilaallu.)

Akka wali galtee hayyootatti hiika kufrii ilaalchisee jechoota muraasa warra beekumsaa asitti ni dhiyeessina:
Ibn Taymiyaan ni jedha: Akka wali galtee Muslimootatti, Kufrii jechuun amanuu dhiisudha.â€• (Majmuuâ€™al Fataawaa 20/86)
Ammas ni jedha: Kufrii jechuun Rabbii fi Ergamtoota Isaatti amanuu dhiisudha. Isa waliin kijibsiisun jiraate jiraatu baatee waluma qixa. Inumaa, waanyu ykn of tuuluu yookiin fedhii qullaa hordofuu irraa kan kaâ€™e kana hundarraa garagaluun, shakkiin [kufriidha].â€• (Majmuuâ€™al Fataawaa 12/335)

Ibn Taymiyaan itti fufuun ni jedha:â€¦.Shakkii hin qabu, kufriin risaalan (ergaan) wal qabata. Kanaafu, Ergamaa Rabbii kijibsiisuun kufriidha. Sahaabota, warra toltuun isaan hordofanii fi iimamtoota beekumsaa biratti, keessan dhugaa taâ€™uu isaa osoo beekanuu Ergamaa Rabbii jibbuun, arrabsuun, diina itti taâ€™uun kufriidha.â€• (Manhaaji sunnah 5/251)

Ammas ni jedha:
â€œ***Kufriin wanta beeksise keessatti Ergamaa Rabbii (SAW) kijibsiisuun yookiin dhugaa taâ€™uu isaa osoo beekanu hordofuu diduun taâ€™a.*** Fakkeenyaf, kufrii Firaâ€™awna, yahuudaa fi kkf.â€• (Ad-Darâ€™u 1/242)

Jecha ibn Taymiyah irraa wanta dhiyeesse irraa waaâ€™ee kufrii akkana jechuun guduunfu dandeenya: Kufriin faallaa iimaanati. Kufriin qalbii keessatti kijibsiisuun taâ€™uu dandaâ€™a. Kanaafu, kuni dubbii qalbii kan faallessuudha. Dubbiin qalbii kunis â€œDhugoomsudha.â€• Kufriin hojii qalbiis taâ€™uu dandaâ€™a, kan akka Rabbiin ykn aayata Isaa ykn Ergamaa Isaa jibbuu fi diina itti taâ€™u. Kuni jaalala hojii qalbii taâ€™ee faallessa. Ammas, kufriin dubbii zaahiraa (gubbaa) dubbii arrabaa faallessu taâ€™uu dandaâ€™a. Yeroo biraas kufriin hojii zaahiraa taâ€™a. Kan akka diinii Rabbii (Islaama) irraa garagaluu, Rabbii fi Ergamaa Isaatiif ajajamuu irraa naannaâ€™u. Kufriin kuni hojii qaamolee diinii Rabbiitiif masakamu, gadii jechuu fi fudhachuu irratti hundaaâ€™e faallessa.

Hiika kufrii ibsuu keessatti ibn Al-Qayyim ni jedha: â€œKufriin dhimmoota beekumsaa (ilmiyyah) taâ€™i hojii (amaliyyah) taâ€™i wanta Rasuulli (Ergamaan) ittiin dhufuu isaa beekkame waakkachuudha. Rasuulli ittiin dhufuu isaa erga beeke booda namni wanta Rasuulli ittiin dhufee waakkate (kijibsiisee fi hordofuu dide) kaafira.â€• (Mukhtaru As-Sawaaâ€™iqil Mursalati 2/421)

Sheyku Abdurahmaan Saâ€™dii akkana jechuun kufrii hiika:
Daangaan kufrii gosoota isaa hunda walitti qabu: wanta Rasuulli fide waakkachuu ykn muraasaa isaa waakkachuudha. Akkuma iimaanni wanta Rasuulli fidetti amanuu, haala dimshaashatinii fi tokkoon tokkoonitti buluu taâ€™e, [kufriin immoo itti amanuu dhiisuu fi itti buluu diduudha.] Iimaanaa fi kufriin wantoota wal faallessaniidha. Isaan keessaa tokko gadi dhaabbannaa guutuu yoo gadi dhaabbate, kan lammataa ni dhabama.â€• (Al-Irshaadu ilaa maâ€™arifatil ahkaami-fuula 203-204)

Keeyyattoota darban irraa hiika kufrii iimaanan wal hin taane ni hubanna. Inni (kufriin) amanti, dubbii fi hojiiwwan shariâ€™aan iimaana akka diigan murteessedha.

---

[1] Tafsiiru Muyaassar-23
[2] Tafsiiru Muyassar-14
[3] Tafsiiru Xabarii-2/237
[4] Nuzhatul Aâ€™ayani nawaaziri fii ilmil wajuuhi wa nazaaâ€™iri-ibn Al-Jawzi- 2/119-120
â€œ**Nawaaqidul Iimaani al-qawliyah wal amalayah**â€• fuula 34-39, Abdulaziz bin Muhammad

Date Created
March 22, 2020
Author
admin